

Универзитет у Бањој Луци

Факултет политичких наука

Комисија за оцјену и одбрану завршног рада на другом циклусу студија

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВИЈЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

Предмет: Извјештај о оцјени завршног рада на II циклусу студија Студијског програма политикологије, смјер Политиколошке студије, кандидата Саше Кљајића

Наставно-научно вијеће Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, је на 116. сједници, одржаној 18.12.2019. године, донијело одлуку број 08/3.1458-10/19, којом је именовало Комисију за оцјену и одбрану завршног рада на II циклусу студија Студијског програма политикологије, смјер Политиколошке студије, под називом „Дјеловање политичких партија у Босни и Херцеговини у изборној кампањи 2018. године“, кандидата Саше Кљајића у сљедећем саставу:

1. проф. др Здравко Злокапа, редовни професор, ужа научна област Политички систем, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, председник
2. проф. др Ђорђе Вуковић, редовни професор, ужа научна област Политичка теорија, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, члан
3. проф. др Владе Симовић, ванредни професор, ужа научна област Политичка теорија, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, ментор

Након увида у текст завршног (мастер) рада кандидата Саше Кљајића и његове анализе Комисија Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци подноси:

ИЗВЈЕШТАЈ

**о оцјени урађеног завршног рада на II циклусу студија Студијског програма
политикологије, смјер Политиколошке студије**

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Саша Кљајић рођен је у Јајцу 15.10.1975. године. У Јајцу је завршио основну и средњу школу. Дипломирао је на Филозофском факултету Универзитета у Бањој Луци 2010. године и стекао звање дипломираног новинара. Тренутно похађа мастер Политиколошке студије на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци.

Годинама ради у штампаним и електронским медијима у Републици Српској. Професионално се усмјеравао и ка пословима политичког маркетинга и односа с јавношћу.

Као припадник Војске Републике Српске учествовао је у одбрамбено-отаџбинском рату, у периоду од 1994. до 1995. године. Ожењен је и отац двоје дјеце.

УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ЗАВРШНОГ РАДА

Мастер рад под називом „Дјеловање политичких партија у Босни и Херцеговини у изборној кампањи 2018. године“. написан је на 66 страница текста. Овај број страница укључује насловне стране на српском и енглеском језику, садржај, поглавља мастер рада, списак кориштене литературе и биографске податке кандидата Саше Кљајића.

Рад је подијељен у осам поглавља. Ријеч је о сљедећим поглављима: „Увод“, „Босна и Херцеговина: друштво, партије и политички систем“, „Изборни закон БиХ и његове критике“, „Инпути пред изборе 2018. године“, „Атмосфера пред изборе 2018. године“, „Случајеви „Драгићевић“ и „Мемић“ и њихов утицај на изборе“, „Најважније изборне поруке“ и „Закључак“.

Основна теза мастер рада под називом „Дјеловање политичких партија у Босни и Херцеговини у изборној кампањи 2018. године“ је сљедећа: Релевантне политичке партије у Босни и Херцеговини су током изборне кампање 2018. године начином вођења изборне кампање и политикама које су заговарале продубљивале бројне вертикалне и хоризонталне линије расцјепа и сукоба у Босни и Херцеговини. У тим процесима остварен је висок степен међупартијске нетрпељивости, међунационалног антагонизма, бројни вербални и физички обрачуни актера изборне кампање, неповјерење грађана према институцијама и изборном процесу. Ово је показало слабости демократије у Босни и Херцеговини. Прије свега мањкавости изборног система. Због тога су постојали бројни протести и друге форме активизма које су дале додатну дозу конфликтности подијељеном друштву Босне и Херцеговине. Изборна кампања вођена 2018. године један је од најснажнијих показатеља да ова земља није изградила своје демократске институције и капацитете и да као таква остаје и даље заробљена у процесу политичке и економске транзиције у коју је ушла почетком деведесетих година двадесетог вијека. Систем моћи коју остварују национално-партијски блокови је снажан. Стимулисањем бројних друштвених подјела и честим вршењем недемократске праксе, партије унутар Босне

и Херцеговине продубљују постојеће друштвене сукобе и онемогућавају консолидацију демократије у овој земљи. То су показали и избори 2018. године који су оставили битне посљедице по друштвену и политичку стабилност у постизборној Босни и Херцеговини.

Наведену тезу кандидат Саша Кљајић, у духу научне објективности, неутралности и непристрасности, а користећи одговарајућу методологију и доступну литературу, истражује кроз осам поглавља свог рада.

Рад почиње оцјеном да је због специфичности подијељених друштава, Босна и Херцеговина, једна од држава – студија случаја, чијом се научном анализом подијељеног и постконфликтног друштва може да допринесе разумијевању плуралних друштава у цјелини и дјеловању политичких актера у њима. Из ове тезе кандидат Саша Кљајић оправдава одабир ове теме, њен друштвени и научни значај. Све то са циљем да својим истраживањем помогне додатном разумијевању феномена подијељених и постконфликтних друштава, а на примјеру дјеловања политичких партија у Босни и Херцеговини у изборној кампањи 2018. године.

Због свега наведеног кандидат Саша Кљајић, једноставним стилем и са високим степеном научне тачности, одговара кроз низ поглавља на постављено истраживачко питање, а оно гласи: Какве политике проводе релевантне политичке партије у подијељеној и постконфликтној Босни и Херцеговини, на примјеру изборне кампање 2018. године, и какве посљедице такво дјеловање оставља по стабилност политичких институција и друштва у цјелини?

Кандидат Саша Кљајић наводи да су парламентарни избори 2018. године одржани у атмосфери продубљених међунационалних расцјепа, нестабилности државних институција и њиховој слабој функционалности, стагнацији демократске политичке свијести и културе, лошој економској продуктивности, неразвијеној пословној култури, проблему великог иселавања, изазовима мигрантске кризе, неповјерења бирача у изборни процес и разочараности становништва у јавне институције, што су показали бројни протести грађана, истраживања јавног мњења и научне студије. Све наведено кандидат Саша Кљајић поткрепљује бројним медијским извјештајима, анализама и до сада урађеним научним истраживањима и радовима.

Политички и друштвени контекст у коме су одржани ови избори, наводи кандидат Саша Кљајић, представљао је велики изазов за провођење слободних и поштених избора. Национално-партијски блокови водили су тешку кампању. Посебно су се истицала нерационална и неодговорна обећања бошњачког блока партија који је својим бирачима обећавао измјену постојећег уставног дизајна и политичко-системских односа који не одговарају уставним могућностима и реалним геополитичким процесима. У обраћањима бирачима политички лидери су економске неуспјехе правдали политичко-системском сложености и национално-партијским сукобима. Оваква политика је бираче наводила да се усмјере ка националистичкој реторици, а мање ка социјално-економским проблемима.

Кандидат Саша Кљајић наводи да су демократски дефицити и неразвијена култура дијалога довели су до изразито увредљиве кампање у којој је често кориштен говор мржње. Дешавале су се и далеко бруталније активности, попут физичких напада. Такође су неријетко нападани полицијски службеници и представници институција власти. Све ове активности продубљивале су сложене вертикално и хоризонтално испреплетене подјеле у Босни и Херцеговини. Тиме је стваран снажан антагонизам међу бирачима што је оставило посљедице и у постизборном периоду. Таква политичко-друштвена атмосфера ослабила је демократске капацитете у Босни и Херцеговини и онемогућила је развој стабилних политичких институција и односа.

Оно што карактерише изборе 2018. године, пише кандидат Саша Кљајић, је и то да су они по много чему били радикалнији од ранијих и да су одржани у лошијој друштвеној и политичкој атмосфери. Изборна кампања је кренула у атмосфери неповјерења бирача у изборни процес и становништва у јавне институције (што показују поједина истраживања јавног мњења), релативно лошој економској ситуацији, проблему великог иселјавања, те изазовима мигрантске кризе. Политички застој у процесу приступања Европској унији био је такође једна од тема и битан фактор у одређивању бирача, примарно оних у Федерацији Босне и Херцеговине који европске интеграције посматрају као начин да се оствари централизација државе што је у супротности са Уставом из Дејтона. У периоду између избора партијски лидери су имали велике вербалне сукобе и то је доводило до продубљивања међунационалних расцјепа. Бошњачке и хрватске политичке елите су подстицале незадовољство постојећим уставним рјешењима у земљи игноришући Устав

Босне и Херцеговине и чињеницу да су околности у Босни и Херцеговини такве да је немогуће постићи договор око кључних измјена Устава без сагласности свих конститутивних народа. Упркос томе пред бирачима су се поново нашла нереална обећања о измјени уставноправног поретка и територијалној реорганизацији државе.

Политички амбијент подјела и сукоба додатно је оптерећен протестима које су организовали покрети грађана под називом „Правда за Давида“ и „Правда за Џенана“. Ови су протести били повод за међусобне оптужбе политичких актера што је кампању учинило радикалнијом. Овим је догађајима посвећено цијело поглавље и детаљно су анализирани.

Теме које су доминирале у изборној кампањи су показале да је Босна и Херцеговина дубоко подијељена држава. Дјелујући у таквим условима политичке елите су се примарно усмјериле на своја национална бирачка тијела. Резултати избора су показали јасну националну поларизацију бирачког тијела, њихове потпуно другачије погледе на прошлост и будућност, чиме је и на овој студији случаја доказана сва сложеност дјеловања политичких партија у плуралним и постконфликтним друштвима.

Овако урађено истраживање у складу је са пријављеном темом мастер рада.

СТРУКТУРА ЗАВРШНОГ РАДА

Структуру рада под називом „Дјеловање политичких партија у Босни и Херцеговини у изборној кампањи 2018. године“, кандидата Саше Кљајића чине следећа поглавља:

1. УВОД
2. БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА: ДРУШТВО, ПАРТИЈЕ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ
3. ИЗБОРНИ ЗАКОН БИХ И ЊЕГОВЕ КРИТИКЕ
4. ИНПУТИ ПРЕД ИЗБОРЕ 2018. ГОДИНЕ
5. АТМОСФЕРА ПРЕД ИЗБОРЕ 2018. ГОДИНЕ
6. СЛУЧАЈЕВИ ДРАГИЋЕВИЋ И МЕМИЋ И ЊИХОВ УТИЦАЈ НА ИЗБОРЕ
7. НАЈВАЖНИЈЕ ИЗБОРНЕ ПОРУКЕ
8. ЗАКЉУЧАК
9. ЛИТЕРАТУРА

ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА ЗАВРШНОГ РАДА

Проблем истраживања овог рада је произашао из научне потребе за квалитетнијим упознавањем карактера дјеловања политичких партија у подијељеним и постконфликтним друштвима и посљедицама које њихове политике остављају по политичку и друштвену стабилност. Подијељена друштва постоје широм свијета. Многа од њих имају унутрашње конфликте који трају, а у бројнима су завршени успостављањем разних политичко-системских рјешења несхватљивих теоретичарима демократије који долазе из хомогенијих земаља са дужом демократском традицијом и развијеном партиципативном политичком културом. Упркос великом броју подијељених друштава и потребом за њиховом снажнијом политиколошком анализом, не постоји њихова довољна теоријска истраженост. Тиме су се до сада највише бавили Џон Сиденхајм Фурнивал и Аренд Лајпхарт. Међутим, теоријска основа анализе подијељених друштава, политичких актера и институција у њима, коју су оставили није коначна оцјена овог феномена. Због специфичности подијељених друштава, свака озбиљнија студија случаја представља могућност за остваривање нових теоријских сазнања. Босна и Херцеговина је једна од земаља чија анализа подијељеног и постконфликтног друштва може да буде друштвено и научно оправдано истраживање са циљем бољег разумијевања феномена подијељених и постконфликтних друштава.

Због свега наведеног истраживачко питање овог рада је: „Какве политике проводе релевантне политичке партије у подијељеној и постконфликтној Босни и Херцеговини, на примјеру изборне кампање 2018. године, и какве посљедице такво дјеловање оставља по стабилност политичких институција и друштва у цјелини?“.

Из овог истраживачког питања дефинисан је предмет истраживања који се бави начином дјеловања релевантних политичких партија у Босни и Херцеговини (релевантност је изведена према критеријумима Ђованија Сарторија), обраћања бирачима у изборној кампањи у Босни и Херцеговини 2018. године и маркирању могућих

посљедица њиховог дјеловања по стабилност политичких институција и друштвених, прије свега међунационалних, односа у овој држави.

Босна и Херцеговина има сложено државно уређење. Ријеч је о двоентитетској етнофедералној структури са уграђеним механизмима институционалне консоцијације попут аутономије сегмената подијељеног друштва, институционалног паритета конститутивних нација и њихове могућности кориштења вета. Велика коалиција се остварује у државном парламенту, чешће као посљедица сложених процедура и механизма заштите федералних јединица (гласање квалификованом већином или ентитетско гласање) неголи као резултат стварног програмског консензуса најснажнијих партија сваког од супротстављених национално-партијских блокова.

Оваква уставна архитектура савремене Босне и Херцеговине посљедица је распада социјалистичке Југославије, грађанског рата у Босни и Херцеговини и арбитраже иностраних актера у процесу заустављања кризе у њој. То јесте иностраног интервенционистичког наметања бх уставности што је антицивизацијски и коси се међународном праву.

Босна и Херцеговина се не може похвалити са дугом традицијом парламентарног живота, политичких партија, као ни са контролним механизмима заштите бирача и њихових демократских права. Ова земља није никада у потпуности изградила демократске институције и успоставила демократску праксу у оној мјери у којој то остварују земље које спадају у ред консолидованих демократија.

Општи избори 2018. године одржани су у атмосфери продубљених међунационалних расцјепа, нестабилности државних институција и њиховој слабој функционалности, стагнацији демократске политичке свијести и културе, лошој економској продуктивности, неразвијеној пословној култури и проблему великог иселавања, изазовима мигрантске кризе, разочараности становништва у јавне институције и неповјерења бирача у изборни процес што су показали бројни протести грађана.

Политички и друштвени контекст у коме су одржани протекли избори представљао је велики изазов за провођење слободних и поштених избора. Избори 2018. године одржани су према неизмјењеним законским одредбама које се односе на немогућност

остваривања пасивног бирачког права за држављане Босне и Херцеговине који не припадају неком од три конститутивна народа. Тиме није имплементирана пресуда Европског суда за људска права по основу тужбе Дерве Сејдића и Јакоба Финција против Босне и Херцеговине. Осим тога национално-партијски блокови водили су неодговорну кампању манипулишући бирачима у контексту политичких обећања за измјену постојећег уставног дизајна и политичко-системских односа који не одговарају уставним могућностима и реалним геополитичким процесима. У обраћањима бирачима политички лидери су економске неуспеје правдали политичко-системском сложености и национално-партијским сукобима. Оваква политика је бираче наводила да се усмјере ка националистичкој реторици, а мање ка социјално-економским проблемима. Демократски дефицити и неразвијена култура дијалога довели су до изразито уврједљиве кампање у којој је често кориштен говор мржње. Дешавале су се и далеко бруталније активности, попут физичких напада на новинаре и грађанске активисте. Такође су неријетко нападани полицијски службеници и представници институција власти.

Све ове активности продубљивале су сложене вертикално и хоризонтално испреплетене подјеле у Босни и Херцеговини. Тиме је стваран снажан антагонизам међу бирачима што је оставило посљедице и у постизборном периоду. Таква политичко-друштвена атмосфера ослабила је демократске капацитете у Босни и Херцеговини и онемогућила је развој њених стабилних политичких институција и односа.

Избори одржани 2018. године имају доста сличности са раније одржаваним изборима. Међутим, ови су избори по много чему били радикалнији од ранијих и одржани су у далеко лошијој друштвеној и политичкој атмосфери. Због тога су посљедице ових избора велике. У кампањи 2018. године отворена су бројна питања, радикализовани постојећи и створени нови антагонизми. Тиме је оправдан предмет овог истраживања усмјерен на анализу дјеловања релевантних политичких партија у Босни и Херцеговини у изборној кампањи у Босни и Херцеговини 2018. године и маркирање могућих посљедица таквог њиховог дјеловања по стабилност политичких институција и друштвених, прије свега међунационалних, односа у овој земљи.

МЕТОДЕ КОРИШТЕНЕ У ЗАВРШНОМ РАДУ

Специфичност рада захтијевала је више различитих метода које су кориштене у раду. Почетна метода кориштена у овом истраживању јесте аналитичка метода. Уз њену примјену рашчлањено је подијељено друштво, партијски и политички систем Босне и Херцеговине, релевантни актери у изборном процесу и њихове активности. Све то како би се лакше разумјело све оно што чини комплексност политичко-партијских и друштвених односа у Босни и Херцеговини током изборне кампање 2018. године.

Сљедећа метода која је кориштена у раду јесте компаративна метода путем које су објашњене сличности и разлике између политика које су проводили актери укључени у изборни процес 2018. године.

Трећа метода кориштена у раду је метода дескрипције. Путем ове методе описана је студија случаја Босне и Херцеговине, као једне од најбољих примјера подијељених и нестабилних држава свијета. То јесте функционисање њених релевантних партија, савеза и сукоба које праве у политичким процесима и пројекције ових политика на друштво.

Посљедња метода која је кориштена у раду била је метода индукције. У оквиру ње су посматране доступне чињенице, рађена је њихова анализа и класификација. На бази тога постављени су закључци овог истраживања.

У истраживању су анализирани програми политичких партија, предизборни слогани и поруке, истраживања јавног мњења, извјештаји о току предизборне кампање и и изборном дану, поруке и јавна обраћања невладиног сектора у процесу изборне кампање, медијске анализе изборног процеса, изборни резултати, научни радови и други садржаји неопходни за израду овог рада.

РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ЗАВРШНОГ РАДА

У процесу израде овог рада кориштена су 23 научна чланка и књиге и више од 40 различитих интернет извора, везаних за политичке партије у подијељеним и постконфликтним друштвима. Научни допринос овог рада је што на студији случаја политичких партија и изборне кампање у Босни и Херцеговини 2018. године, додатно обогаћује теоријска сазнања о дјеловању политичких партија у подијељеним и постконфликтним друштвима.

Анализа дјеловања политичких партија и начин њиховог доласка на власт у Босни и Херцеговини допринос је научном разумијевању функционисања политичког система у подијељеним друштвима. Међу њима Босна и Херцеговина је једна од најаутентичнијих и још увијек недовољно истражених земаља. Анализа избора је научно изазовна и друштвено оправдана јер се у оквиру њих доноси одлука о томе ко ће да добије легитимну моћ да врши власт у једном систему у одређеном мандатном периоду. Улога партија у савременим политичким системима је велика. Они креирају јавне политике и њихово понашање се рефлектује на понашање друштва које их бира и даје им политичку моћ. Због тога су избори и политичке партије битан дио политиколошких истраживања који је научно и друштвено оправдан, посебно када је ријеч о подијељеним и постконфликтним друштвима која се налазе у процесу демократске транзиције и у којима је слаба демократска свијест, култура и пракса.

Циљ овог истраживања био је да анализира политике које проводе релевантне политичке партије у подијељеној и постконфликтној Босни и Херцеговини, на примјеру изборне кампање 2018. године, и какве посљедице такво дјеловање оставља по стабилност политичких институција и друштва у цјелини. Овај научни задатак истраживање Саше Кљајића употпуности испуњава.

ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

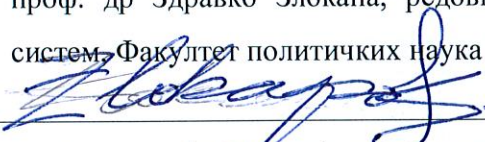
Комисија сматра да је кандидат Саша Кљајић извршио истраживање у складу са пријављеном темом и да његов рад садржи све елементе добро урађеног завршног рада на студијама II циклуса студијског програма Политикологије Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци.

Комисија сматра да је тема обрађена у складу са прописаним методолошким стандардима израде научних радова II циклуса студија. Истраживање је урађено у складу са постављеним циљевима и као такво задовољава одговарајуће научне критеријуме.

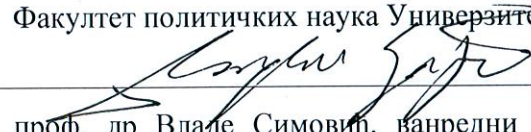
Увидом у рад и осталу приложену документацију закључујемо да кандидат Саша Кљајић испуњава све законске услове за одбрану мастер рада. Због тога Комисија Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, предлаже да се кандидату Саше Кљајићи одобри јавна одбрана завршног рада под називом „Дјеловање политичких партија у Босни и Херцеговини у изборној кампањи 2018. године“.

КОМИСИЈА:

1. проф. др Здравко Злокапа, редовни професор, ужа научна област Политички систем, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, предсједник

2. проф. др Ђорђе Вуковић, редовни професор, ужа научна област Политичка теорија, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, члан

3. проф. др Владе Симовић, ванредни професор, ужа научна област Политичка теорија, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, ментор

Бања Лука, 16.03.2022. године

Број:08/1.270/22

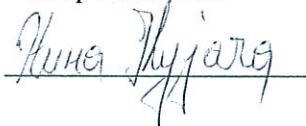
Датум: 11.03.2022.

На основу члана 3. Правилника о поступку провјере оригиналности завршних радова студената на II и III циклусу студија Универзитета у Бањој Луци број 02/04-3.2688-4/17 од 28.09.2017. године издаје се

У В Ј Е Р Е Њ Е

Овим се потврђује да је мастер рад кандидата **Саше Кљајића** под називом „Дјеловање политичких партија у изборној кампањи 2018. године“ провјерен путем званичног софтвера за откривање плагијата дана 11.03.2022. године.

Шеф библиотеке

Продекан за научноистраживачки рад

ДОСТАВЉЕНО:

- Ментору
- А/А